

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

О. В. Головкін

*кандидат юридичних наук, Заслужений юрист України,
професор кафедри представництва інтересів громадян і держави
у суді та нагляду за додержанням і застосуванням законів
Національної академії прокуратури України (м. Київ)*

УДК 349.6 (477)

ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

*Досліджено поняття форми державного контролю у сфері охорони
навколишнього середовища в Україні. Запропоновано класифікацію
форм державного контролю у цій сфері, проаналізовано їхню
юридичну природу та зміст.*

Ключові слова: форма, державний контроль, форма державного контролю, форма державного контролю у сфері охорони навколишнього середовища.

Категорія “форми державного контролю у сфері охорони довкілля” є одним з найбільш дискусійних понять науки екологічного права України. Попри чітку диференціацію категоріального апарату дотепер у межах юридичної науки не досягнуто згоди щодо визначення цього поняття. Це породжує невизначеність і плутанину під час класифікації форм такого контролю та ускладнює запровадження відповідних класифікацій у ході законотворчого процесу. Між тим, визначення поняття та форм державного контролю у галузі охорони довкілля в Україні — вагомая проблема, що має практичний вимір. Адже від її вирішення залежить поліпшення законодавчого регулювання всієї системи такого контролю загалом. Без вирішення цієї проблеми годі чекати істотного поліпшення такої і практичної організації державного контролю у цій галузі суспільних відносин.

Законодавче вирішення проблеми нормативного закріплення форм державного контролю у галузі охорони довкілля зумовлюється також і необхідністю врахувати урізноманітнення відповідних форм, які складаються у суспільних відносинах і виявляються змінними від умов розвитку відповідної групи відносин.

У юридичній літературі питання аналізу форм державного контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища не отримали належного розкриття. Окремі аспекти проблеми дослідили провідні вітчизняні вчені-правознавці, зокрема В. І. Андрейцев, Г. І. Балюк, А. П. Гетьман, Л. М. Здоровко, В. В. Костицький, Н. Р. Малишева, Ю. С. Шемшученко, М. В. Шульга та ін. Водночас окреме комплексне дослідження про форми державного контролю у сфері охорони довкілля в Україні відсутнє, а з огляду на відсутність системного, комплексного правового акта, спеціально присвяченого питанням правового регулювання здійснення

державного контролю у цій сфері, питання правового закріплення форм такого контролю ще не перейшло з науково-теоретичної площини у практичну.

Відсутність прямого закріплення відповідних форм ще не вказує на те, що вони не використовуються у реальних відносинах. Використання перевірених, апробованих форм такого контролю збагачується новим змістом і відрізняється видозмінами сфер застосування відповідних контрольних форм, їхнього обсягу та конкретизацією питань, що стають предметом відповідного контролю.

Застосування всіх форм державного контролю у галузі охорони довкілля в їх сукупності та взаємозв'язку робить контрольну діяльність більш систематичною та підвищує її ефективність.

Використання різноманітних форм такого контролю дозволяє глибоко аналізувати стан справ у відповідній сфері суспільних відносин. Практика застосування тих чи інших форм державного контролю в галузі охорони довкілля демонструє домінування тих чи інших з них, при тому, що це далеко не завжди обумовлюється нормами закону. Доволі часто відповідні форми контрольної діяльності передбачаються саме на підзаконному рівні. На цьому ж рівні вирішуються і процедурні питання реалізації відповідних форм державного контролю [1, с. 94–97].

Як правильно зазначає С. Кравченко, контрольна діяльність у галузі охорони довкілля реалізується винятково у передбачених чинним законодавством формах. Виходячи ж за межі цих форм, контролюючі органи допускали б свавілля у своїй діяльності. Саме ж конституційне закріплення права кожного на безпечне для життя та здоров'я довкілля зумовило закріплення різноманітних форм державного контролю за охороною довкілля та його елементів. Вимагаючи у цих формах неухильного дотримання всіма суб'єктами відповідних правовідносин норм природоохоронного законодавства, контролюючі органи самі не можуть порушувати у ході цього процесу норми ані матеріального, ані процесуального права [2, с. 226].

Різнманітність форм та застосування тих чи інших з них у практиці діяльності контролюючих органів зумовлюються завданнями, що стоять перед цими органами, а також закріпленими за ними законодавством повноваженнями [1, с. 96].

Водночас не випадково в юридичній літературі констатується, що ускладнення екологічної обстановки, суттєве збільшення нормативного масиву в екологічній сфері, падіння виконавчої дисципліни щодо реалізації вимог та нормативів природоохоронного законодавства України, а також заплутаність та паралелізм у галузі еколого-правового регулювання суспільних відносин у державі зумовлюють необхідність застосування більш жорстких форм державного контролю у галузі охорони довкілля [1, с. 90].

Неоднозначне тлумачення цієї категорії та її правового змісту змушує ретельніше проаналізувати існуючі наукові підходи до розкриття сутності цієї категорії та, виходячи з цього, проаналізувати відповідні форми такого контролю.

Насамперед, слід виходити з того, що поняття “форма” є філософською категорією. Це поняття визначається як зовнішній абрис, зовнішнє вираження вміщеного до нього змісту; це спосіб існування (організації) певного змісту, відносно стійкий зв'язок елементів змісту, їхньої взаємодії, а також тип та структура цього змісту [3, с. 489; 4, с. 762].

У юридичній науці поняття “форма” досить широко використовується як на доктринальному рівні (процесуальна форма, правова форма, форма держави тощо), так і в законодавчих актах.

У вітчизняній науці існує досить широка палітра поглядів щодо змісту та значення поняття контролю, державного контролю та відповідно — державного контролю у галузі охорони довкілля.

Наприклад, О. Ф. Андрійко формою контролю називає зовнішнє його вираження у конкретних діях, які можуть розрізнятися як за характером, так і за глибиною (обсягом). Вона ж цілком слушно наголошує на розмаїтті форм контролю, які застосовують відповідні органи державної влади у межах своєї компетенції та

на мінливості, змінюваності таких форм залежно від умов, що складаються у відповідній сфері суспільних відносин [1, с. 87]. На її думку, форми державного контролю — активні елементи механізму державного контролю та інструменти відповідних контролюючих органів [5, с. 171].

На думку Е. О. Вознесенського, під формами контролю слід розуміти окремі сторони прояву змісту контролю залежно від часу здійснення контрольних дій [6, с. 68].

Л. М. Капаєва та М. С. Лях визначають форми контролю як способи конкретного вираження й організації контрольних дій [7, с. 57].

А. Клименко вважає, що форма державного контролю — це спосіб зовнішнього вираження складових елементів механізму такого контролю, до яких вчений відносить об'єкт контролю, контрольований об'єкт, контролюючий суб'єкт, контролюючий процес та методи контролю [8, с. 45].

У законодавстві України поняття форми державного контролю у галузі охорони довкілля не використовується. Між тим, у законодавстві інших держав, зокрема Російської Федерації та Республіки Казахстан, воно застосовується досить широко (щоправда, в цих випадках воно використовується як “державний екологічний контроль”).

Так, відповідно до п. 10 Правил здійснення державного екологічного контролю, затверджених постановою Уряду Російської Федерації від 27.01.2009 р., відповідний контроль здійснюється у формах перевірок, що проводяться відповідно до планів, затверджених федеральною службою з нагляду у сфері природокористування та у формі позапланових перевірок з додержанням прав та законних інтересів організацій і громадян [9].

Більш розгорнута характеристика форм державного контролю у галузі охорони довкілля вміщена в Екологічному кодексі Республіки Казахстан. Так, відповідно до ч. 3 ст. 119 ЕК РК такий контроль здійснюється у формі перевірки та в інших формах. Такі форми названі у ст. 125 ЕК РК: аналітичний контроль безпосередньо на природних об'єктах та джерелах забруднення; камеральний контроль, що здійснюється на основі вивчення та аналізу поданої природокористувачем звітності та інших документів безпосередньо за місцем знаходження уповноваженого органу у галузі охорони довкілля [10].

Очевидно також, що форми державного контролю у галузі охорони довкілля слід відрізняти від форм діяльності відповідних окремих контролюючих органів. У формах останніх знаходить свій вияв специфіка їхньої компетенції, а не характерні риси, притаманні відповідній формі контролю взагалі. Таким чином, місце органу у системі державної влади і певні контрольні повноваження, наявні у нього, обумовлюють використання ним тих чи інших конкретних форм контрольної діяльності у галузі охорони довкілля.

Отже, з огляду на наведені науково-теоретичні підходи, можна, на наш погляд, інтерпретувати форму державного контролю у галузі охорони довкілля як:

1) діяльність уповноважених на це органів державної влади у передбачених законодавством межах їхньої компетенції щодо організації та здійснення відповідних контрольних заходів для досягнення мети і завдань відповідного контролю;

2) спосіб зовнішнього вираження, організації елементів системи відповідного державного контролю у сфері охорони довкілля державою та її органами (як загальної, так і спеціальної компетенції).

Таким чином, якщо перше визначення робить наголос на інституційному елементі (діяльність органів державної влади), то друге, навпаки, виходить з примату закономірного вираження формою певної організації змісту контрольної діяльності у галузі охорони довкілля. Ці дефініції органічно доповнюють одна одну і стосуються, по суті, двох взаємопов'язаних сторін поняття “форма державного контролю у галузі охорони довкілля”: суб'єктної та об'єктивної.

В юридичній науці існують також розбіжності щодо класифікації форм контролю загалом та форм державного контролю у галузі охорони довкілля зокрема.

На думку Е. О. Вознесенського, формами контролю є попередній та наступний [6, с. 68]. Наведену думку поділяє також Л. А. Савченко, але поряд з цим виокремлює також і поточну форму контролю [11, с. 96].

М. В. Грідчина та В. Б. Заходжай взагалі класифікують форми контролю за часом здійснення, за джерелами даних, що перевіряються, а також за методами здійснення. При цьому вони зазначають, що державний контроль здійснюється у формах, що визначаються за певними ознаками [12, с. 236].

Є. С. Дмитренко відносить до форм державного контролю обов'язковий та ініціативний [13, с. 57].

О. І. Сушинський вважає, що за часовою ознакою слід виокремити попередню (превентивну чи перспективну), поточну та наступну (ретроспективну) форми державного контролю [14, с. 57–58].

О. К. Голіченков виокремлює такі форми екологічного контролю, як інтегровану, що охоплює все довкілля; комплексну, пов'язану з охороною групи природних об'єктів та комплексів; диференційовану, спрямовану на охорону окремих об'єктів природи. Водночас він вважає можливим виокремити також попередню та поточну форми контролю, а також каральну форму контролю, у ході якої можуть застосовуватися заходи державного примусу. Оскільки ж і попередній, і поточний, і каральний контроль спрямовується на відповідну інформацію, то збір та обробка інформації для її подальшої передачі зацікавленим органам держави та науковим установам для вжиття відповідних попереджувальних, поточних та каральних заходів, розробки екологічних норм та нормативів або використання отриманої інформації для іншої роботи з охорони довкілля становить зміст інформаційного контролю [15, с. 39].

О. Ю. Ганюхіна вважає, що екологічний контроль здійснюється у таких формах: інтегрований, комплексний, диференційований контроль; попередній (попереджувальний), поточний, наступний, каральний контроль [16, с. 23].

У законодавстві України можна знайти класифікацію форм такого підвиду державного контролю у галузі охорони довкілля, як земельний контроль. Відповідно до ст. 9 Закону України “Про державний контроль за використанням та охороною земель” зазначено, що такий контроль проводиться такими шляхами: проведення перевірок; розгляд звернень юридичних і фізичних осіб; участь у роботі комісій при прийнятті в експлуатацію меліоративних систем і рекультивованих земель, захисних лісонасаджень, протиерозійних гідротехнічних споруд та інших об'єктів, які споруджуються з метою підвищення родючості ґрунтів та забезпечення охорони земель; розгляд документації із землеустрою, пов'язаної з використанням та охороною земель; проведення моніторингу ґрунтів та агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення [17].

Проте, на наш погляд, у цьому Законі все ж ідеться про методи (способи) контролю, а не про його форми. При цьому під методами такого контролю розуміються способи перевірки, оцінки й аналізу відповідних елементів об'єкта контролю, дій контрольованих суб'єктів, їх відповідності встановленим нормам.

Очевидно, не про форми, а про види такого контролю йдеться, коли виокремлюють парламентський, урядовий (або ширше — контроль органів виконавчої влади), судовий тощо контроль у галузі охорони довкілля, адже у цьому випадку йдеться лише про виокремлення суб'єкта (суб'єктів) такого контролю, а не про певну організацію контрольних дій.

Якщо аналізувати наведені вище позиції науковців, то ми не вбачаємо достатньо переконливих аргументів для виокремлення інтегрованої форми державного контролю у галузі охорони довкілля. Виокремлення такої форми має, на наш погляд, суто умовне значення, оскільки реальна діяльність контролюючих органів не охоплює та й не може охопити все довкілля в цілому. Тож доцільно диференціювати за обсягом охоплення об'єктів контролю лише комплексну та диференційовану форми державного контролю.

Так само досить умовним є виокремлення каральної форми контролю, оскільки важко уявити, що заходи, здійснювані в рамках превентивного або поточного контролю, у ході яких виявляються правопорушення чи злочини, не завершуються застосуванням каральних заходів (юридичних санкцій) до таких правопорушників чи злочинців. Тож каральна форма виявляється не більше ніж стадією превентивного, поточного та наступного контролю у галузі охорони довкілля. Так само використання інформації відбувається на всіх цих формах контролю, тож немає підстав виокремлювати інформаційний контроль як самодостатню форму державного контролю у галузі охорони довкілля.

З урахуванням наведених наукових та законодавчих позицій до числа форм державного контролю у галузі охорони довкілля можна віднести такі: за часом здійснення — попередній (превентивний), поточний та наступний (ретроспективний) контроль; за обсягом охоплених контрольними заходами питань — комплексний та диференційований контроль у галузі охорони довкілля.

У ході попереднього контролю створюються передумови як для раціонального використання відповідних природних ресурсів, так і для проведення інших форм контролю за їх охороною. Відповідні посадові особи органів контролю в ході цієї форми беруть участь у проектно-проектувальних роботах, розробці програм, проведенні відповідних експертиз, а відтак — попереджають настання негативних наслідків для відповідних природних об'єктів та їх комплексів.

Відповідні відомості в ході такої форми контролю щодо конкретних об'єктів природи повинні накопичуватися, аналізуватися, що дає можливість визначати необхідність застосування відповідних санкцій у випадках виявлення правопорушень, а також виробляти комплекс профілактичних заходів, вести відповідну роз'яснювальну роботу серед населення тощо.

Посадові особи контролюючих органів здійснюють державний нагляд (контроль) за дотриманням центральними органами виконавчої влади та їхніми територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності і господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами — нерезидентами вимог екологічного законодавства [18].

Невід'ємною формою державного контролю у галузі охорони довкілля є поточний контроль. Адже у цій сфері трапляється чимала кількість правопорушень і злочинів. У рамках такої форми контролю можуть проводитися відповідні перевірки суб'єктів господарської діяльності, розглядатися та аналізуватися звернення фізичних та юридичних осіб з приводу порушень чинного законодавства про охорону довкілля тощо.

Зміст відповідних перевірок та порядок їх здійснення залежать від мети, спрямованості та специфіки використання відповідних природних об'єктів. З огляду на планові обставини, Ю. С. Шемшученко та Н. Р. Малишева розрізняють планові, позапланові, комплексні, вузькоцільові, вибіркові та інші види перевірок [19, с. 191]. С. Кравченко виокремлює за обсягом питань, що перевіряються, повні, цільові та вибіркові (спеціальні) перевірки [20, с. 228–229].

Водночас чинне екологічне законодавство України оперує поняттями планових та позапланових перевірок у галузі охорони довкілля [21]. Воно ж також докладно регулює процедуру проведення перевірок з питань здійснення державного контролю у сфері охорони довкілля та оформлення їхніх результатів [22].

Логічним продовженням поточного контролю виступає наступна (ретроспективна) форма державного контролю у галузі охорони довкілля. Вона охоплює перевірку виконання вказівок, вимог і приписів контролюючих органів. Невиконання окремих приписів може бути викликано об'єктивними причинами, наприклад, нестачею коштів, фахівців тощо. У такому разі суб'єкти господарювання

повинні бути об'єктами додаткових перевірок з боку відповідних контролюючих органів. Завданням наступної форми контролю є доведення до логічного завершення всього циклу контролю, забезпечення його дієвості.

Якнайбільше саме у межах цієї форми контролю застосовуються різноманітні санкції до порушників природоохоронного законодавства, зокрема Держекоінспекція України складає протоколи про адміністративні правопорушення та розглядає справи про адміністративні правопорушення, накладає адміністративні стягнення у випадках, передбачених законом; надає центральним органам виконавчої влади, їхнім територіальним органам, місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування приписи щодо зупинення дії чи анулювання в установленому законодавством порядку дозволів, ліцензій, сертифікатів, висновків, рішень, лімітів, квот, погоджень, свідоцтв на спеціальне використання природних ресурсів, викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів, поводження з небезпечними хімічними речовинами, транскордонне переміщення об'єктів рослинного і тваринного світу, в тому числі водних живих ресурсів, ліцензій на проведення землевпорядних та землеоціночних робіт, а також щодо встановлення нормативів допустимих рівнів шкідливого впливу на стан навколишнього природного середовища тощо [18].

Таким чином, форми державного контролю у галузі охорони довкілля відіграють упорядковуючу, систематизуючу роль у сфері реалізації повноважень відповідних контролюючих органів, роблять відповідний контрольний процес більш чітким та упорядкованим. Правове регулювання таких форм має неповний, поверховий і водночас — переважно підзаконний характер, що здійснюється на рівні урядових та відомчих нормативно-правових актів.

Відтак, можна твердити про інформативну, профілактичну, каральну сторони такого контролю. Використання таких форм контролю дозволяє не лише отримати повну та об'єктивну інформацію про стан справ у зазначеній сфері, але і проаналізувати відповідні причини, виробити обґрунтовані рекомендації, вжити необхідні заходи щодо усунення та попередження відповідних правопорушень в екологічній сфері.

Не останню роль у застосуванні різноманітних форм такого контролю має зацікавленість відповідних суб'єктів контрольного процесу у поліпшенні стану справ у природоохоронній сфері. Адже кінцева мета будь-якої з форм державного контролю у галузі охорони довкілля полягає не в покаранні винних, а у фактичному поліпшенні стану справ в екологічній сфері, стану захищеності екологічних прав громадян, створенні реальних та дієвих гарантій всього комплексу прав на здорове і безпечне для життя людини довкілля.

Список використаних джерел

1. Андрійко, О. Ф. Контроль в демократическом государстве: проблемы и тенденции [Текст] / О. Ф. Андрійко. — К. : Наукова думка, 1994. — 148 с.
2. Кравченко, С. Форми державного контролю за охороною та використанням земель державної та громадської забудови в містах [Текст] / С. Кравченко // Право України. — 2009. — № 10. — С. 226–229.
3. Шинкарук, В. І. Форма [Текст] / В. І. Шинкарук // Філософський енциклопедичний словник / НАН України; Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди / [В. І. Шинкарук (голова редкол.)]. — К. : Абрис, 2002. — С. 489.
4. Вусатюк, О. А. Содержание и форма [Текст] / О. А. Вусатюк // Философский словарь / авт.-сост. И. В. Андрущенко, О. А. Вусатюк, С. В. Линецкий, О. В. Шуба. — К. : А.С.К., 2006. — С. 762.
5. Андрійко, О. Ф. Державний контроль в Україні: організаційно-правові засади [Текст] / О. Ф. Андрійко — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. — 232 с.
6. Вознесенский, Э. А. Финансовый контроль в СССР [Текст] / Э. А. Вознесенский. — М. : Юрид. лит., 1973. — 134 с.

7. Капаєва, Л. М. Фінансове право [Текст] : [навч. посіб.] / Л. М. Капаєва, М. С. Лях. — К. : Центр навчальної літератури, 2004. — 248 с.
8. Клименко, А. Форма фінансового контролю: поняття і зміст [Текст] / А. Клименко // Право України. — 2005. — № 10. — С. 45–49.
9. Правила осуществления государственного контроля в области охраны окружающей среды (государственного экологического контроля) : утв. постановлением Правительства РФ от 27.01.2009 г. № 53 [Электронный ресурс] RussianPeople.ru | The Legal portal. — URL : <http://www.russianpeople.ru/en/old/130397>.
10. Экологический кодекс Республики Казахстан от 09.01.2007 г. № 212–III [Электронный ресурс] Законодательство Казахстана on-line. — URL : <http://www.pavlodar.com/zakon/?dok=03353&ogl=01001>.
11. Савченко, Л. А. Правові проблеми класифікації фінансового контролю за формою [Текст] / Л. А. Савченко // Науковий вісник Чернівецького університету. — 2007. — № 1. — С. 96–99.
12. Фінанси (Теоретичні основи) [Текст] : [підручн.] / [М. В. Грідчина, В. Б. Захожай, Л. Л. Осипчук та ін.] ; під кер. і за наук. ред. М. В. Грідчиної, В. Б. Захожоя. — К. : МАУП, 2002. — 280 с.
13. Дмитренко, Е. С. Фінансове право України: Практикум [Текст] / Е. С. Дмитренко — К. : Атіка, 2004. — 216 с.
14. Сушинський, О. Методи та форми здійснення контрольної влади [Текст] / О. Сушинський // Вісник Української академії державного управління. — 2002. — № 2. — С. 54–61.
15. Голиченков, А. К. Экологический контроль: теория, практика правового регулирования [Текст] / А. К. Голиченков. — М. : Изд-во МГУ, 1992. — 136 с.
16. Ганюхина, О. Ю. Правовое регулирование экологического контроля в Российской Федерации [Текст] : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 “Природоресурсное право; аграрное право; экологическое право” / О. Ю. Ганюхина. — Саратов, 2007. — 29 с.
17. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963–IV [Текст] // ВВР. — 2003. — № 39. — Ст. 350.
18. Положення про Державну екологічну інспекцію України : затв. Указом Президента України від 13.04.2011 р. № 454/2011 [Текст] // ОВУ. — 2011. — № 29. — Ст. 272.
19. Правовая охрана окружающей среды в области промышленного производства [Текст] / [Ю. С. Шемшученко, Н. Р. Мальшева, М. М. Бринчук и др.] ; ред. Ю. С. Шемшученко. — К. : Наукова думка, 1986. — 242 с.
20. Кравченко, С. Форми державного контролю за охороною та використанням земель державної та громадської забудови в містах [Текст] / С. Кравченко // Право України. — 2009. — № 10. — С. 228–229.
21. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 р. № 877–V [Текст] // ВВР. — 2007. — № 29. — Ст. 389.
22. Порядок організації та проведення перевірок суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства, затв. наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 10.09.2008 р. № 464 [Текст] // ОВУ. — 2009. — № 4. — Ст. 114.

Надійшла до редакції 18.11.2011

Головкин А. В. Формы государственного контроля в области охраны окружающей среды в Украине

Исследовано понятие формы государственного контроля в сфере охраны окружающей среды в Украине. Предложена классификация форм государственного контроля в этой сфере, проанализирована их юридическая природа и содержание.

Ключевые слова: форма, государственный контроль, форма государственного контроля, форма государственного контроля в области охраны окружающей среды.

Holovkin, O. V. Forms of State Control in the Field of Environmental Protection in Ukraine

The concept of form of state control is investigational in the field of guard of environment in Ukraine. Classification of forms of state control is offered in this sphere, their legal nature and maintenance are analysed.

Key words: form, state control, a form of state control, a form of state control in the field of environmental protection.